

Střední odborná škola stavební a Střední odborné učiliště stavební Rybitví

Vzdělávací oblast: Materiály

Název: Vady dřeva – 3. část

Autor: Ing. Zdenka Kubešová

Datum, třída: 21. 5. 2012, 1. C

Stručná anotace: Slouží k výkladu o druzích vad, jejich odchylkách od normální struktury se zaměřením na vady struktury dřeva a nepravé jádro

Tento materiál byl vytvořen v rámci projektu

Inovace ve vzdělávání na naší škole

V rámci OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vady dřeva

3. část

IV. Vady struktury dřeva a nepravé jádro

Tyto vady vznikají během růstu stromu. Na povrchu jsou neviditelné. Ovlivňují tvarovou stabilitu a mechanické vlastnosti dřeva.

Patří sem:

1. Dřeň, dvojité dřeň,
2. Dvojitá běl,
3. Točitost vláken,
4. Zvlňnění vláken,
5. Závitek,
6. Prosmolení,
7. Smolník,
8. Reakční dřevo,
9. Vodnatost,
10. Nepravé jádro.

1. DŘEŇ, DVOJITÁ DŘEŇ

Vyskytují se u dvojitých kmenů nebo pod rozdělením vidličnatého kmene. Snižují výtěžnost řeziva a ovlivňují jeho tvarovou stabilitu při sušení.

DVOJITÁ DŘEŇ

2. DVOJITÁ (VNITŘNÍ) BĚL

Vytváří se někdy v kmenech tvrdých jádrových listnáčů – DB, JS. Je to několik letokruhů v jádrovém dřevě, barvou a vlastnostmi podobných běli, v nichž zůstávají živé, neodumřelé buňky s vyšším obsahem vlhkosti. Vzniká pravděpodobně časným opadáním listů při velkém suchu, zničením hmyzem nebo narušením činnosti kambia např. dlouhými mrazy náhle po teplém podzimu.

DVOJITÁ VNITŘNÍ BĚL

3. TOČITOST VLÁKEN

Je to šroubovitě odchylení vláken od podélné osy kmene. Vzniká u stromů vystavených jednostranným silným náporům větrů. V rostoucím stromě se dají rozpoznat podle trhlin v kůře nebo podle svalů. Rozlišujeme točitost **levostrannou** – otáčení proti světlu (většinou u jehličnanů) a **pravostrannou** – šroubovitě namáhání větrem nebo za sluncem. (většinou u listnáčů). Nejnáchylnější je BO, HB, jírovec, méně JD, SM, BK, OL,TP, JL. Desky z tohoto řeziva nepravidelně sesychají, bortí se šroubovitě- přes roh do vrtule, vznikají šikmé trhliny. Dřevo se špatně opracovává, vytrhávají se vlákna. Odklon nesmí přesáhnout 15 %.

TOČITOST VLÁKEN

4. ZVLNĚNÍ VLÁKEN

Jde o vlnitý růst, který se vyskytuje hlavně ve svalovitém dřevě. Zvlnění může být:

- dlouhé a mělké – způsobuje borcení řeziva při sušení,
- krátké a vysoké – dává dýhy s pěknou vlnitou texturou a vlnitým leskem.

ZVLNĚNÍ VLÁKEN

5. ZÁVITEK

Je to místní odklon letokruhů a vláken od normálního směru. Vyskytuje se v okolí soku, smolníku, poranění... Je příčinou borcení a zhoršení mechanických vlastností. Z materiálu je nutné ho vymanipulovat.

ZÁVITEK

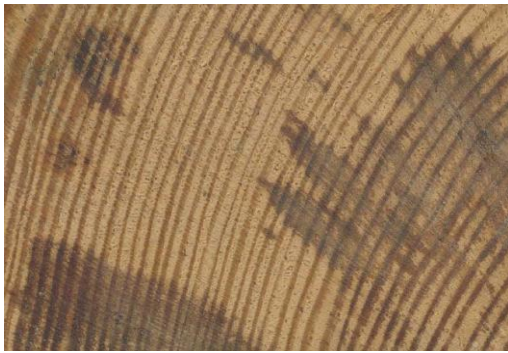

6. PROSMOLENÍ

Vzniká abnormálním prosycením dřeva pryskyřicí v blízkosti otevřeného nebo uzavřeného poranění stromu. Vyskytuje se u všech jehličnanů, které obsahují pryskyřici. Prosycené místo má špatnou přilnavost nátěrových hmot, proto se před aplikací NH pryskyřice vymývá většinou hydroxidem sodným.

PROSMOLENÍ

7. SMOLNÍK

Je to dutina na rozhraní letokruhů, vyplněná pryskyřicí. Vzniká dlouhodobým mechanickým namáháním stromu většinou silnými větry. Namáháním se poruší soudržnost vláken na rozhraní letního a jarního dřeva a tato dutina se vyplní pryskyřicí. Před obráběním dřeva se musí smolníky odstranit. Vytékáním pryskyřice znesnadňují obrábění, zalepují a otupují nástroje, znemožňují dokonalou povrchovou úpravu. (Pryskyřice může z výrobků vytékat i několik let – MD).

SMOLNÍK

8. REAKČNÍ DŘEVO

Je to jednostranná změna tloušťky letního dřeva letokruhu. Vzniká reakcí dřeva na namáhání vlivem větru, dlouhodobého zatížení sněhem, váhou těžkých větví apod. Dělí se na:

- a) **Tlakové dřevo – křemenitost** – vzniká v jehličnanech v místě tlakového namáhání zesílením buněčných stěn vlivem silné lignifikace. Dřevo je méně pružné než ostatní.

KŘEMENITOST

- b) **Tahové dřevo** – vzniká v listnáčích zesílením buněčných stěn vlivem celulózy. Jeví se jako lesklá bílá plocha na příčném řezu.

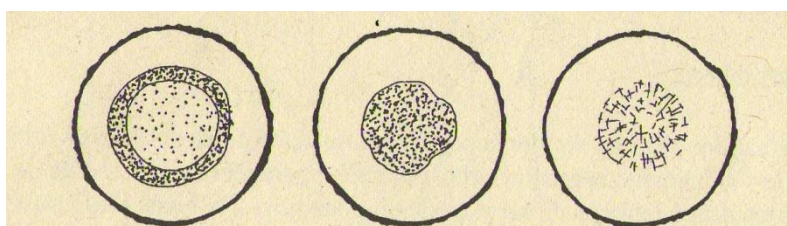
9. VODNATOST

Je to abnormální prosycení dřeva vodou na obvodu jádra nebo v místě vyvrátého dřeva. Po vysušení vzniká v místě vodnatosti značné množství trhlinek, které zhoršují mechanické vlastnosti dřeva.

NA OBVODU JÁDRA

VE VYZRÁLÉM DŘEVĚ

PO VYSUŠENÍ

10. NEPRAVÉ JÁDRO

Tvoří se v zóně vyvrátého dřeva bezjádrových listnatých dřevin hlavně BK. Je tmavší než okolní dřevo, má nepravidelný tvar, který nesleduje obrys letokruhů. Nejprve nezhoršuje mechanické vlastnosti, až v pozdějším stádiu, kdy je napadáno hnilobou. Dřevní buňky v nepravém jádře jsou špatně propustné, nedají se plastifikovat a tudíž využívat pro výrobu dýh. Nehodí se také pro výrobu beden v potravinářství – dřevo zapáchá po kvasnicích. Vzniká proniknutím vzduchu do zóny vyvrátého dřeva např. vypadlým sukem, poraněním...

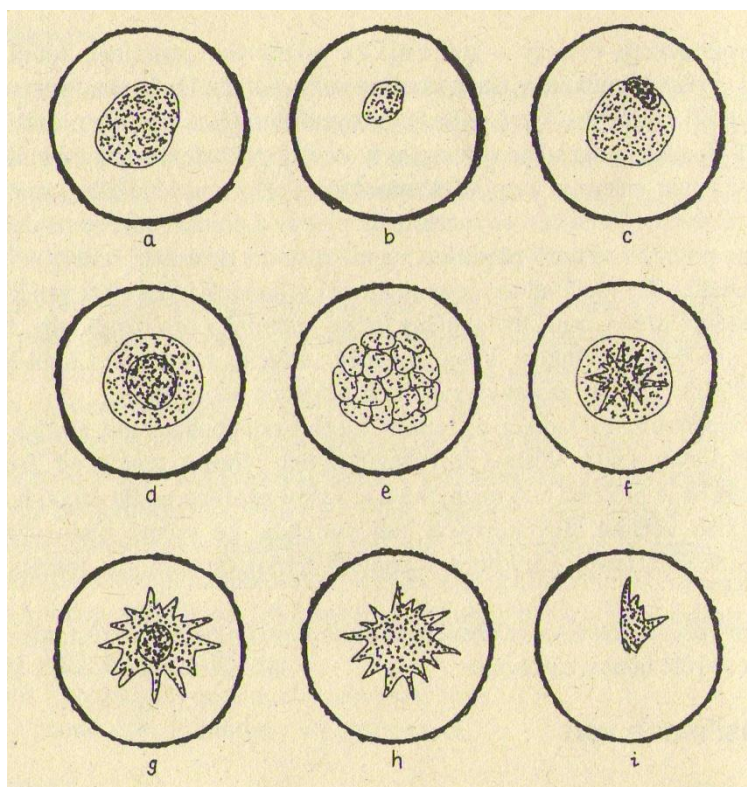
Dělí se na:

A. Okrouhlá - převážně nepravidelného oválného tvaru

- a) **Jednoduchá** – s jednou zónou
- b) **Mramorová (mozaiková)** – složená z četných od sebe ohraničených zón
- c) **Dvojitá** – kombinovaná většinou s vnější zónou mrazového jádra, vzniklého vlivem nízkých teplot.

B. Paprskovitá – s ostrými výběžky výrazně ohraničenými a obvykle s příznaky začínající hniloby

- a) **Hvězdicovitá** – ve střední části kmene
- b) **Plamencovitá** – uložena excentricky.

- a) Okrouhlé
- b) Okrouhlé excentrické
- c) Okrouhlé s hnílobnou zónou (nahnilé)
- d) Dvojité okrouhlé
- e) Mramorovitě (mozaikové)
- f) Dvojité – kombinované okrouhlé a hvězdčicovitě
- g) Dvojité - kombinované hvězdčicovitě a okrouhlé
- h) Hvězdčicovitě
- i) Plamencovitě, uložené excentricky

Použitá literatura a odkazy:

Nauka o materiálech –Zdeňka Křupalová, Praha 1999, SOBOTÁLES

http://images.google.com/search?tbm=isch&hl=cs&source=hp&biw=1280&bih=610&q=vady+d%C5%99eva&bv=2&oq=vady&aq=1&aqi=g8g-S2&aql=&gs_nf=1&gs_l=img.1.1.0l8j0i24l2.13322.13853.0.16770.4.4.0.0.0.78.281.4.4.0.5Ymk75brix0#hl=cs&gbv=2&tbm=isch&sa=1&q=vady+d%C5%99eva+vidli%C4%8Dnatost&oq=vady+d%C5%99eva+vidli%C4%8Dnato

st&aq=f&aqi=&aql=&gs_nf=1&gs_l=img.12...5616.8782.0.11388.12.12.0.11.0.0.62.62.1.1.0.-o0FE4if_wg&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.r_qf,.cf.osb&fp=41919d1ce2345782&biw=1280&bih=610,20.4.2012

http://images.google.com/imgres?q=vady+d%C5%99eva+dvojit%C3%A1+b%C4%9BI&hl=cs&gbv=2&biw=1280&bih=610&tbnid=BUwDofNcVgqiuM:&imgrefurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/vnitri_bel.htm&docid=K-BzRKVibjmS_M&imgurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/obr/vnitri_bel_02.jpg&w=800&h=722&ei=hQSR426NI3FtAajw4GvBA&zoom=1&iact=hc&vpx=267&vpy=135&dur=7083&hovh=213&hovw=236&tx=112&ty=147&sig=101895693541011868825&page=1&tbnh=129&tbnw=138&start=0&ndsp=20&ved=1t:429,r:1,s:0,i:66,20.4.2012

http://images.google.com/imgres?q=vady+d%C5%99eva+to%C4%8Ditost+vl%C3%A1ken&hl=cs&gbv=2&biw=1280&bih=610&tbnid=bcSII5pPLKhSqM:&imgrefurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/tocitost.htm&docid=RAC8ShsiVpy09M&imgurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/obr/tocitost_01.jpg&w=361&h=600&ei=kBGR753KM8HAswbr_oWcCg&zoom=1&iact=hc&vpx=112&vpy=100&dur=328&hovh=290&hovw=174&tx=94&ty=186&sig=101895693541011868825&page=1&tbnh=135&tbnw=81&start=0&ndsp=23&ved=1t:429,r:0,s:0,i:64,20.4.2012

http://images.google.com/imgres?q=vady+d%C5%99eva+to%C4%8Ditost+vl%C3%A1ken&hl=cs&gbv=2&biw=1280&bih=610&tbnid=1uHUITF22iPolM:&imgrefurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/tocitost.htm&docid=RAC8ShsiVpy09M&imgurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/obr/tocitost_05.jpg&w=450&h=600&ei=kBGR753KM8HAswbr_oWcCg&zoom=1&iact=hc&vpx=313&vpy=115&dur=3900&hovh=259&hovw=194&tx=100&ty=151&sig=101895693541011868825&page=1&tbnh=135&tbnw=101&start=0&ndsp=23&ved=1t:429,r:2,s:0,i:68,20.4.2012

http://images.google.com/imgres?q=vada+d%C5%99eva+zl%C4%9Bn%C3%AD+vl%C3%A1ken&hl=cs&biw=1280&bih=610&gbv=2&tbnid=Y3fZ2kNaN3rPjM:&imgrefurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/svalovitost.htm&docid=jaytDiHssRGxXM&imgurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/obr/svalovitost_01.jpg&w=469&h=600&ei=wR2yT_ypJI70sga15IWqBA&zoom=1&iact=hc&vpx=589&vpy=119&dur=9594&hovh=254&hovw=198&tx=133&ty=181&sig=101895693541011868825&page=1&tbnh=138&tbnw=108&start=0&ndsp=19&ved=1t:429,r:3,s:0,i:77,15.5.2012

http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/zarost.htm,16.5.2012

http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/zarost.htm,16.5.2012

http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/prosmol.htm,16.5.2012

http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/prosmol.htm,16.5.2012

http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/smolnik.htm,16.5.2012

http://images.google.com/imgres?q=vady+d%C5%99eva+smoln%C3%ADk&hl=cs&gbv=2&biw=1280&bih=610&tbnid=6lasShuLAB5eWM:&imgrefurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/smolnik.htm&docid=Nenv5BL3XSSU3M&imgurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/obr/smolnik_06.jpg&w=558&h=600&ei=34SzT-yLG8eg4gT6I5mQCQ&zoom=1&iact=hc&vpx=305&vpy=123&dur=2699&hovh=233&hovw=216&tx=125&ty=145&sig=101895693541011868825&page=1&tbnh=125&tbnw=140&start=0&ndsp=19&ved=1t:429,r:1,s:0,i:71,16.5.2012

http://images.google.com/imgres?q=vady+d%C5%99eva+smoln%C3%ADk&hl=cs&gbv=2&biw=1280&bih=610&tbnid=6CKhJYLZUeSbOM:&imgrefurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/hniloba.htm&docid=m7WHc_b-faGzM&imgurl=http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/obr/hniloba_07.jpg&w=570&h=600&ei=34SzT-yLG8eg4gT6I5mQCQ&zoom=1&iact=hc&vpx=473&vpy=260&dur=5444&hovh=230&hovw=219&tx=109&ty=120&sig=101895693541011868825&page=1&tbnh=121&tbnw=118&start=0&ndsp=19&ved=1t:429,r:8,s:0,i:86,16.5.2012

http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/neprave_jadro.htm,16.5.2012

http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/kremenitost.htm,16.5.2012

<http://botany.upol.cz/atlas/system/images/ascomycetes/xylariales/,17.5.2012>

http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/neprave_jadro.htm,16.5.2012

http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/kremenitost.htm,16.5.2012

<http://botany.upol.cz/atlas/system/images/ascomycetes/xylariales/,17.5.2012>

